gemeente harderwijk

Memo

aan	:	Gemeenteraad Harderwijk
van	:	Tom Meuwissen
organisatie eenheid	:	Team Ruimtelijk Beleid
i.a.a.	:	College B&W Harderwijk
datum	:	12 juni 2023
onderwerp	:	Kaders duurzaamheidsfonds
reg.nummer	:	02430000141489 / 02430000482565

Inleiding

In het coalitieakkoord en collegeprogramma is € 5.000.000,- beschikbaar gesteld voor een duurzaamheidsfonds. In deze memo geven we aan wat de kaders van het duurzaamheidsfonds zijn. Nadat de gemeenteraad deze kaders heeft vastgesteld, starten het college met het uitwerken van verschillende projecten en regelingen. We gaan eerst in op het doel van het duurzaamheidsfonds gevolgd door de kaders. En sluiten af ter inspiratie met een aantal voorbeelden van mogelijke projecten en regelingen. Het college stelt de definitieve plannen voor de uitwerking van het duurzaamheidfonds vast.

Doel duurzaamheidsfonds

Het doel van het duurzaamheidsfonds is:
De verduurzaming van de gemeente Harderwijk te versnellen. Daarbij te zorgen dat iedereen uit de samenleving kan bijdragen en meedoen.

Het fonds moet bijdragen aan de doelen uit de duurzaamheidsvisie. Voor de pijlers circulariteit, biodiversiteit en klimaatadaptatie betekent extra middelen, naast de incidentele budgetten om de doelen te bereiken. Aangezien we met de energietransitie in lijn lopen met onze eigen doelstelling (CO_2-uitstoot met 45% verminderen in 2031 ten opzichte van 2010), moet het fonds bijdragen om de landelijke doelstelling (CO_2-uitstoot met 55% verminderen in 2030 ten op zichten van 1990) te behalen.

Bij de uitwerking van de projecten en regelingen formuleren we meetbare doelstellingen. Met deze meetbare doelstelling geven we per project en regeling aan wat de verwachte impact is en wordt na afloop geëvalueerd of de verwachte impact is behaald. Een paar voorbeelden van meetbare doelstellingen voor bij een project of regeling zijn:

- *Bereikte inwoners en bedrijven (aantal)*
- *Vermindering primair grondstofgebruik (tonnen)*
- *Toegevoegd groen (m2 groen en aantal bomen)*
- *Lokaal vasthouden regenwater (liters)*
- *Opgewekte duurzame energie (TJ)*
- *Besparing fossiele brandstoffen (liters)*

Kaders

Om het duurzaamheidsfonds uit te werken stelt het college de volgende kaders voor. De kaders zijn opgedeeld in algemene kaders, de voorwaarden van projecten en regelingen, de doelgroep en de financiën.

Algemeen

- De gemeenteraad stelt de kaders vast van het duurzaamheidsfonds.
- Het college van B&W is verantwoordelijk voor de uitwerking en uitvoering van het duurzaamheidsfonds binnen de vastgestelde kaders.
- Het college informeert de gemeenteraad jaarlijks over de voortgang van het duurzaamheidsfonds. Dit gebeurt via de twee MARAP'en en de jaarlijkse voortgangsrapportage duurzaamheid.
- Projecten en regelingen moet voldoen aan de wet- en regelgeving.
- Het college evalueert halverwege de collegeperiode het duurzaamheidsfonds. Wanneer nodig komt het college met voorstellen om bij te sturen.

Voorwaarde projecten en regelingen

- De projecten en regelingen vanuit het duurzaamheidsfonds dragen bij aan de doelstelling van de duurzaamheidsvisie. Ze hebben impact op minstens een van de vier pijlers uit de duurzaamheidsvisie. De vier pijlers zijn circulaire economie, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie.
    - Hierbij is ook ruimte om innovaties te ondersteunen die anders niet of moeizaam van start kunnen.
- De projecten en regelingen zijn nieuw of een verbreding van bestaande projecten en regelingen zowel lokaal, provinciaal en landelijk.
    - Met andere woorden, we zetten zelf geen subsidie op als hiervoor al een landelijke subsidie beschikbaar is.

Doelgroep

- Het duurzaamheidsfonds focust zich op doelgroepen in de samenleving die nu niet (of deels) mee kunnen doen aan de verduurzaming.
    - We zetten in op projecten en regelingen waar een zo groot mogelijke groep aan mee kan doen.
- Denk aan de volgende doelgroepen:
    - Particuliere woningeigenaren die minder financiële middelen/mogelijkheden hebben.
    - Particuliere verhuurders die woningen verhuren aan huurders met minder financiële middelen/mogelijkheden.
    - Ondernemers die niet de financiële buffer hebben om te investeren in duurzaamheidsmaatregelen.
    - Maatschappelijke organisaties, zoals sportverenigingen, culturele instellingen en geloofsgebouwen.
    - (Gemeentelijke) monumentalen panden (beschermde status) en VvE's (meerdere eigenaren) vanwege de complexiteit bij het verduurzamen van deze gebouwen.
- Daarnaast is er ruimte om nieuwe en bestaande duurzaamheidsinitiatieven uit de samenleving te ondersteunen.

Financiën
Voor het duurzaamheidsfonds is € 5.000.000,- beschikbaar gesteld in de vorm van een bestemmingsreserve. Binnen het duurzaamheidsfonds hanteren we een grove verdeling van deze middelen. Hieronder staat de grove verdeling.

#	Onderdeel	Bedrag	Opmerking
1	*Inwoners, bedrijven, en maatschappelijke partijen*	€2.500.000,-	Subsidies, leningen en ondersteuning
2	*Uitvoering duurzaamheid 2023-2026*	€1.000.000,-	€250.000,- per jaar 2023-2026
3	*Openbare ruimte*	€1.000.000,-	€500.000,- in 2023 en in 2024.
4	*Gemeente geeft het goede voorbeeld*	€500.000,-	De gemeenteraad heeft €307.436,- toegekend voor de verduurzaming van het eigen vastgoed in 2023.
	Totaal	€5.000.000,-	

Met het duurzaamheidsfonds gaat het altijd om incidentele middelen. Voor structurele uitgaven is een andere manier van financieren nodig.

Uitvoering duurzaamheidsfonds
Met het duurzaamheidsfonds zetten we in op versnelling en willen we snel kunnen schakelen. Dat houdt in dat het wenselijk is dat middelen uit het duurzaamheidsfonds ook snel ingezet kunnen worden. Tegelijkertijd willen we open en transparant zijn waaraan we het geld uitgeven en de raad haar controlerende taak te laten vervullen. Afhankelijk van het project of regeling wordt op een van de volgende drie manieren de raad betrokken:

- Verordeningen voor subsidies of leningen stelt de gemeenteraad vast. De financiële middelen voor deze subsidies en leningen worden meegenomen in de voorstellen om verordeningen vast te stellen.
- In het geval van kredieten, bijvoorbeeld voor werkzaamheden in de openbare ruimte stelt de gemeenteraad deze vast.
- Voor geplande werkzaamheden en ruimte om in te spelen op initiatieven, bijvoorbeeld een duurzaamheidsloket voor bedrijven of ondersteuning een inwonersinitiatief, wordt in de begroting een budget opgenomen. De gemeenteraad stelt de begroting vast. Eventuele veranderingen voor dit budget wordt verantwoord via de twee MARAP'en.

Voorbeelden van eventuele projecten en regelingen

De voorbeelden per onderdeel hebben op dit moment geen status. Op basis van de kaders werkt en voert het college de projecten en regelingen uit.

1 Bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners

1.1 Leningen

Een deel van de samenleving wil verduurzamen maar heeft niet het eigen vermogen om dit te financieren. Voor deze bewoners zetten we de toekomstbestendig wonen lening door. Mogelijk kan de gemeente voor bedrijven en maatschappelijke organisaties een vergelijkbare lening opzetten. Het verstrekken van de lening aan bedrijven moet voldoen aan de wet- en regelgeving. Hierbij is staatsteun een punt van aandacht. Het fonds kan de kosten voor het opzetten en promoten van de leningen dekken. Om een lening te verstrekken aan inwoners en bedrijven maakt de gemeente ook structurele kosten. De structurele kosten bestaan uit de beheerskosten en mogelijk een rentelast in het geval de gemeente zelf de financiële middelen moet lenen. Het

duurzaamheidsfonds kan niet de structurele kosten dekken. Dit betekent dat wanneer er voor een lening wordt gekozen, moet er binnen de begroting een andere dekking worden gevonden voor de structurele kosten.

Effectiviteit:
Hierdoor krijgen inwoners en bedrijven meer mogelijkheden om een duurzaamheidsmaatregelen uit te voeren. Natuurlijk zijn er ook banken en landelijke leningen beschikbaar. Alleen zijn deze vaak beperkt of niet voor iedereen toegankelijk. Hierbij wel de opmerking dat de gemeente niet het verstrekken van leningen als kerntaak heeft. Daarvoor is het belangrijk dat tevoren duidelijk is wie de doelgroep is en waarom de gemeente ze een leningen wil aanbieden.

Tempo:
De toekomstbestendig wonen lening voor inwoners was een succes in 2022. Het is de bedoeling dat deze lening in de 2de helft van 2023 weer beschikbaar komt. De lening voor bedrijven en maatschappelijke organisaties vergt meer tijd. Dit vanwege het uitzoeken wat juridisch mogelijk is en het opstellen van de regeling zelf.

Risico's:
Het risico zit voornamelijk bij het verstrekken van leningen aan bedrijven. Het verstrekken van een lening mag niet leiden tot staatsteun. Voor de lening wordt opgesteld moet duidelijk zijn of de gemeente een lening mag verstrekken. Zo ja, hoe hoog mag een lening zijn en onder welke voorwaarden.

1.2 Subsidies
Subsidies is een van de middelen om in te zetten om iedereen mee te laten doen. We zetten alleen subsidies op die een toevoeging zijn op de bestaande subsidieregelingen. We zetten in op subsidies welke door een brede groep te gebruiken is. En niet per doelgroep een specifieke subsidieregeling. Mogelijke subsidies zijn:

- Een duurzaamheidssubsidie voor mensen die niet kunnen lenen.
- Subsidie voor het versterken van grote (bedrijfs)daken. Hierdoor meer daken geschikt maken voor groendak en/of zonnepanelen.
- Subsidie om bestaande bedrijven te stimuleren extra maatregelen uit te voeren om te verduurzamen.

Effectiviteit:
Met een subsidie wordt de financiële drempel om een maatregel te laten uitvoeren voor een inwoner of bedrijf verlaagd. Om inwoners en bedrijven te stimuleren en informeren is alleen meer nodig. Naast een subsidie zet de gemeente in op communicatie en ondersteuning om te helpen duurzame keuzes te maken.

Tempo:
Het kost tijd om een subsidie op te stellen en inwerking te laten treden. Denk hierbij aan het opstellen van de regeling, de juridische toets, de ter inzagelegging en het bestuurlijke proces.

Risico's:
1. De subsidie werkt niet zoals van tevoren bedacht. Bijvoorbeeld inwoners of bedrijven maken geen of nauwelijks gebruik van de subsidie.
2. In het geval van het verstrekken van een subsidie aan bedrijven mag dit niet leiden tot staatsteun. Voor een subsidie wordt opgesteld moet duidelijk zijn of de gemeente de subsidie mag verstrekken aan bedrijven. Zo ja, hoe hoog mag de subsidie dan zijn en onder welke voorwaarden.

1.3 Ondersteuning
Met alleen geld beschikbaar stellen aan de samenleving komt de versnelling er niet. Daarvoor wil de gemeente meer naar de doelgroepen toe, aansluiten bij de beleving en ondersteuning bieden. Dit om drempels weg te halen die de doelgroepen ervaren. Eventuele projecten zijn:

- Acties langs de deuren, een marktkraam op drukke plekken of aanwezig te zijn op evenementen/bijeenkomsten.
- Inwoners de mogelijkheid bieden om advies te krijgen van een financieel coach/adviseur. De financieel coach/adviseur helpt en adviseert de inwoner bij de financiering en/of het aanvragen van subsidies.
- Een duurzaamheidsloket voor bedrijven en maatschappelijke partijen.
- MKB/maatschappelijke organisatie de mogelijkheid te bieden om inzicht te krijgen aan de hand van een duurzaamheidscan. Aan de hand van deze duurzaamheidsscan krijgt een mkb'er of maatschappelijk organisatie inzicht waar en hoe te beginnen met verduurzamen.

Effectiviteit:
Het aanbieden van ondersteuning helpt inwoners en bedrijven om aan de slag te gaan met verduurzaming. Elke bewoner of bedrijf heeft zijn eigen behoefte en daarom ook andere hulp nodig. Hierdoor is een breed pakket nodig van verschillende manieren van ondersteuning.

Tempo:
Dit is afhankelijk van de type ondersteuning en aanbod op de markt. Sommige projecten zijn sneller uit te voeren omdat marktpartijen deze al aanbieden. Andere projecten moeten we verder uitwerken en afstemmen met belanghebbenden om te zorgen dat de ondersteuning ook aansluit bij de behoefte.

Risico's:
1. De professionals en/of vrijwilligers die de ondersteuning kunnen bieden moeten beschikbaar zijn. Op het moment is het niet altijd mogelijk meteen capaciteit beschikbaar te hebben.
2. In het geval van het aanbieden van ondersteuning aan bedrijven, mag dit niet leiden tot staatsteun. Bij de uitwerking van de ondersteuning moet duidelijk zijn of de gemeente deze ondersteuning mag bieden. Zo ja, onder welke voorwaarden dan.

2 Uitvoering Duurzaamheid

Deze middelen zijn voor de projecten zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda duurzaamheid 2023-2024 en de uitvoeringsagenda duurzaamheid 2025-2026. De gemeenteraad heeft deze middelen al toegekend.

Effectiviteit:
De uitvoeringsagenda geeft de focus aan, waar we in de basis aan werken de komende 2 jaar. Door deze focus maken we duidelijk wat we wel en niet doen. Dit moet leiden tot het behalen van duidelijke resultaten.

Tempo:
De planning staat in de uitvoeringsagenda duurzaamheid 2023-2024.

Risico's:
De uitvoeringsagenda heeft een laag risico. De ambtelijke capaciteit voert de projecten in de komende 2 jaar uit. Na 2 jaar is de mogelijkheid om de focus aan te passen mocht dit nodig zijn. Daarnaast is er ook de flexibiliteit om tussentijds aanpassingen te doen. Echter gezien de capaciteit betekent dit vaak dat een nieuw project ten koste van een ander project gaat.

3 Openbare Ruimte

De huidige middelen voor de openbare ruimte zijn niet voldoende om de duurzaamheidsambities volledig uit te voeren. In 2023 start het opstellen van het nieuwe IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte)–plan. De verwachting is dat de gemeenteraad deze vaststelt in 2024. Hierbij moeten de gemeenteraad de middelen beschikbaar stellen om de duurzaamheidsambities een structurele plek te geven in de uitvoering.

Vooruitlopend op het nieuwe IBOR-plan stellen we nu middelen beschikbaar voor de werkzaamheden in 2023 en 2024. Kansen om te verduurzamen in de openbare ruimte gaan op deze manier niet verloren. Het gaat hierbij om maatregelen zoals de waterdoorlatende parkeerplaatsen, ander materiaalgebruik en meer groen in de straat. Daarnaast is er ruimte om innovaties toe te passen en de werkzaamheden op een duurzame manier uit te voeren. Denk hierbij aan emissieloos werken of nieuw type materiaal gebruiken. Aangezien de buitendienst zelf ook aanleg en onderhoud doet, komt ons eigen materieel ook hiervoor in aanmerking.

Effectiviteit:
De komende 2 jaar gaan we al aan de gang met het verduurzamen van de openbare ruimte. Hierdoor laten we geen kansen liggen. Wanneer we deze kansen niet benutten, is de kans groot dat op deze locatie voorlopig geen werkzaamheden meer plaatsvinden. Het is dan voor een lange periode niet mogelijk om mee te koppelen. Dit betekent dat deze plekken in de openbare ruimte niet verduurzaamd worden of later via aparte projecten alsnog gerealiseerd moeten worden.

Tempo:
Resultaten zijn in 2024/2025 te zien in de openbare ruimte na realisatie.

Risico's:
Pas in 2024 stellen het college en de raad het nieuwe IBOR-plan vast. Dan is pas duidelijk of er structureel extra middelen ter beschikking komen om de duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren in de openbare ruimte.

4 Gemeente geeft het goede voorbeeld

De gemeente moeten zelf ook het goede voorbeeld geven. De consequenties van ons eigen beleid moeten we dan zelf ook dragen, ook als dit een extra investering betekend. In de basis is een project zelf verantwoordelijk om deze gevolgen zelf te financieren. Echter vanuit het duurzaamheidsfonds kan een bijdrage komen. Alleen als het project bijdraagt aan de duurzaamheidsdoelstellingen en de voorbeeldfunctie. Denk hierbij aan de extra kosten voor de aanleg van, een groendak op eigen vastgoed, opvang en gebruik van regenwater in eigen vastgoed en groenbeheer en gebruik van duurzame materialen bij inkoop.
De gemeenteraad heeft een deel hiervan al toegekend aan de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed in 2023. Bij dit besluit heeft de gemeenteraad aangegeven dat de gemeente zich inzet om dit bedrag op een later moment nog terug te laten vloeien naar het duurzaamheidsfonds. Bijvoorbeeld bij een positief jaarresultaat 2022.

Effectiviteit:
We geven het goede voorbeeld, ondersteunen ons eigen beleid en voorkomen dat we kansen missen.

Tempo:
Het tempo is afhankelijk van de projecten en kansen die zich voordoen. Aangezien in de projecten duurzaamheid al een onderdeel is van het projectplan en projectbegroting, is de kans kleiner dat een project hier aanspraak op moet maken.

Risico's:
Dit budget is geen makkelijke oplossing om standaard duurzaamheidsmaatregelen uit te betalen. Het gevaar is dat deze categorie wel hiervoor wordt gebruikt. Daarnaast biedt het fonds geen structurele financiering. Taakvelden en projecten zijn zelf verantwoordelijk om duurzaamheid mee te nemen in de uitvoering met de daarbij horende middelen.

Samengevat

#	Maatregel	Effectiviteit	Tempo	Risico's	Opmerkingen bij 0 of -
1	Inwoners, bedrijven, en maatschappelijke partijen				
1.1	Leningen	0	0	-	*Leningen al beschikbaar *Regeling opzetten kost tijd *Uitzoeken staatssteun
1.2	Subsidies	+	-	-	* Uitzoeken staatssteun * Regeling opzetten kost tijd
1.3	Ondersteuning	+	0	+	* Afhankelijk van de markt
2	Uitvoering duurzaamheid 2023-2026	+	+	+	
3	Openbare ruimte	+	+	0	* De middelen vanaf 2025 moeten nog beschikbaar worde gesteld
4	Gemeente geeft het goede voorbeeld	+	0	+	* Afhankelijk van projecten en mogelijke kansen